

Lech Tyszkiewicz

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI WROCŁAWSKIEGO TOWARZYSTWA MIŁOŚNIKÓW HISTORII ZA ROK 1970

W okresie sprawozdawczym liczba członków Towarzystwa wzrosła ze 170 do ok. 190, przy czym w związku ze zgłoszeniami coraz to nowych osób pragnących znaleźć się w szeregach WTMH można przewidywać dalszy stopniowy wzrost liczby jego członków. Szczególnie cieszy napływ młodzieży studiującej, mającej zainteresowania naukowe.

W dniu 16 I 1970 r. odbyło się Walne Zgromadzenie członków WTMH, które dokonało oceny działalności Towarzystwa w roku ubiegłym oraz wyłoniło w drodze wyboru nowe władze. Skład tych władz jest następujący: prezes — prof. R. Heck, wiceprezesa — prof. A. Galos i dyr. dr A. Dereń, członkowie Zarządu — prof. M. Haisig, dr A. Juzwenko, doc. W. Korta, doc. Z. Kwaśny, mgr M. Onyszkiewicz, mgr J. Swolkowicz, dr J. Sydor — skarbnik, dr L. Tyszkiewicz — sekretarz i mgr A. Wróbel. Powołano także Komisję Rewizyjną w składzie: doc. J. Demel, mgr J. Dudek i dr A. Ładomirski.

Nowo wybrane władze kierowały w ciągu całego roku pracami Towarzystwa idącymi w trzech tradycyjnych kierunkach — odczytowym, wydawniczym i popularyzacyjnym. Na posiedzeniach naukowych WTMH wygłoszono następujące odczyty:

1. J. W. Opatrny, *Młodość J. E. Purkyniego*.
2. Dyskusja nad książką J. Maciszewskiego, *Szlachta polska i jej państwo*, zagajona przez prof. W. Czaplińskiego.
3. A. Juzwenko, *Lenin o przeszłości Polski*.
4. J. Albin, *Sylwetka generała Sikorskiego w świetle jego dziennika*.
5. W. Misiak, *O metodzie socjologicznej w historii*.
6. H. Wereszycki, *Bismarck a Europa*.
7. Kongresy historyków w Moskwie i Leningradzie — refleksje uczestników.
8. K. Bobowski i B. Turoń, *Nauki pomocnicze historii nowożytnej i najnowszej; przedmiot, program nauczania, podręcznik*.
9. T. Lępkowski, *Historia powszechna XIX i XX wieku — europocentryzm i antyeuropocentryzm*.
10. A. Krawczuk, *Od Konstancyi Wielkiego do Juliana Apostaty*.

Frekwencja na posiedzeniach naukowych wahała się od kilkunastu do kilkudziesięciu osób, osiągając przeciętną około 40 uczestników.

W ramach działalności wydawniczej opublikowano 4 zeszyty „Śląskiego Kwartalnika Historycznego Sobótka” o łącznej objętości 50 arkuszy wydawniczych. Należy podkreślić przy tym, że zeszyt drugi, poświęcony dwudziestopięcioletniemu dziedziczeniu nauki i kultury we Wrocławiu, został wydany z subwencji Prezydium Rady

Narodowej Miasta Wrocławia, a zeszyt trzeci, zawierający artykuły omawiające kształtowanie się władzy ludowej na Dolnym Śląsku, opublikowano przy pomocy Wydziału Kultury Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej i Dolnośląskiego Towarzystwa Oświatowego. Ukazała się ponadto drukiem *Bibliografia historii Śląska za rok 1968* o objętości 8 arkuszy. Swoje wydawnictwa Wrocławskie Towarzystwo Miłośników Historii wymienia z około stu różnymi instytucjami naukowymi, z czego ponad połowę stanowią placówki zagraniczne. Otrzymywane od nich w drodze wymiany cenne wydawnictwa, częstokroć nieosiągalne na krajowym rynku księgarskim, Towarzystwo odstępowało Bibliotece Instytutu Historii, która udostępnia je czytelnikom. Pozostała część wydawnictw przechowywana jest w magazynie WTMH.

Członkowie Towarzystwa brali udział w ciągu całego roku w popularyzacji wiedzy historycznej, wygłaszając prelekcje organizowane przez powołane do tego instytucje społeczne z terenu Wrocławia i województwa, takie jak Dolnośląskie Towarzystwo Oświatowe, Towarzystwo Wiedzy Powszechnej, Towarzystwo Miłośników Wrocławia i Towarzystwo Rozwoju Ziemi Zachodnich, z którymi współpracowano także na polu organizacyjnym. Wygłoszono około stu odczytów we Wrocławiu, Jeleniej Górze, Wałbrzychu, Świdnicy i innych miejscowościach Dolnego Śląska.

Leszek Wiatrowski

INSTITUTUM HISTORICUM UNIVERSITATIS WRATISLAVIENSIS 1945—1970

W dniu 24 X 1970 r. w klubie uniwersyteckim odbyło się spotkanie towarzyskie poświęcone 25-leciu kierunku historii na Uniwersytecie Wrocławskim. Na spotkanie zaproszono nie tylko aktualnie zatrudnionych w Instytucie pracowników, ale również i tych, którzy w minionym 25-leciu w nim pracowali. Uroczystość zaszczytlił swoją obecnością JM Rektor prof. W. Berutowicz, sekretarz KU PZPR doc. Z. Bożyczko oraz historyk czeski z Uniwersytetu Brneńskiego doc. F. Mainuš.

Na początku Dyrektor Instytutu prof. A. Galos powitał zebranych, a w szczególności Pana Rektora, sekretarza KU PZPR oraz przybyłych z innych ośrodków naukowych b. pracowników Instytutu Historii. Następnie odczytał depeşe z życzeniami od profesorów: J. Gierowskiego, K. Popiołka, H. Wereszyckiego, doc. W. Długoborskiego oraz dr J. Pełczyny. Prof. K. Popiołek dziękuje w swoim piśmie pracownikom Instytutu za współpracę oraz miły stosunek do jego osoby w czasie jego pobytu we Wrocławiu oraz życzy Instytutowi dalszego pomyślnego rozwoju. Prof. H. Wereszycki uważa lata spędzone na Uniwersytecie Wrocławskim za najprzyjemniejsze w całej swojej pracy uniwersyteckiej. „Wprawdzie były to lata obiektywnie biorąc ciężkie dla historiografii — pisze — ale mogłem te trudności znieść tym łatwiej, że odczuwałem wtedy pełną solidarność znakomitej większości kolegów. Wszyscy byliśmy wówczas wykorzenieni, zesłaliśmy się ze wszystkich stron Polski, ale jednoczyło nas przekonanie, że los nam kazal rozniecać ognisko kultury polskiej na tych odzyskanych ziemiach. Jako historycy zdawaliśmy sobie sprawę, że wielkie wypadki dziejowe mogą zmieniać granice kraju, że mogą kształtować ustrój społeczny i polityczny, ale jak długo nie zerwie się tradycji przeszłości, tak długo naród pozostaje sobą. Teraz z perspektywy minionego czasu wydaje mi się, żeśmy to zadanie spełnili, a chyba następne lata potwierdziły i potwierdzą ten sąd”.

Z kolei prof. W. Czapliński w sposób bardzo zajmujący przypomniał zebranym

ten niezwykle ciężki, pierwszy okres tworzenia Instytutu Historii. Mówca podkreślił wielkie zasługi prof. K. Maleczyńskiego w dziele zorganizowania Instytutu Historii we Wrocławiu. Dzięki jego zabiegom szybko usunięto z gmachu Instytutu przy ul. Szewskiej 49, a księgozbiór biblioteki wzrósł do 20 tys. wol. Występował jednak wielki brak zwłaszcza literatury polskiej i po każdą książkę z tego zakresu trzeba było jeździć do Krakowa albo Poznania. Mimo tych ciężkich warunków każdy, kto tu przyjeżdżał, zabierał się solidnie do roboty, przede wszystkim nad historią Śląska.

Z wielkim sentymentem okres pobytu na Uniwersytecie Wrocławskim wspominał również prof. J. Wolski. Prof. S. Inglot przypomniał, że zanim zaczął pracować na Uniwersytecie Wrocławskim, przyjeżdżał na Dolny Śląsk jako działacz, jeden z pierwszych historyków, związany z Radą Naukową dla Ziem Odzyskanych, w której pełnił funkcję przewodniczącego Komisji Osadnictwa Wiejskiego. Na Uniwersytecie Wrocławskim współpracował z prof. K. Maleczyńskim już od 1945/46 r.

W imieniu historyków czeskich pozdrowienia zebranych przekazał doc. F. Mainuś, życząc historykom wrocławskim dalszych sukcesów w pracy naukowej oraz dalszego zacieśniania współpracy między uczonymi polskimi i czeskimi.

Rektor W. Berutowicz przypomniał, że swoją pracę w posiedzeniach Rady Wydziału rozpoczął na Wydziale Fil.-Hist. w latach 1951—1955 i z tego okresu ma jak najwięcej miłych wspomnień. Następnie stwierdził, co następuje: „Niecześnie zdarza się taka sytuacja, żeby pewna grupa ludzi, których łączy jeden kierunek zainteresowań badawczych, wykazywała takie życie i wprost familijną, rodzinną atmosferę, jaką się u was dostrzega. Jest to zagadnienie, które warto podnieść, zwłaszcza że z reguły taka atmosfera, która jest wyrazem więzi międzyludzkiej, trwającej poprzez lata i poprzez odległości, na pewno nie jest przypadkowa, ale jest wynikiem jakichś świadomych poczynań. Pada tutaj wiele razy nazwisko prof. Maleczyńskiego. W dużej mierze jest chyba jego zasługą, że wśród was, historyków, wytworzyła się taka atmosfera. Dlatego pozwólcie, że do tych wspomnień i wypowiedzi dołączę moje bardzo serdeczne i gorące życzenia, abyście potrafili zarazić także i innych pracowników naszego Uniwersytetu tak przyjemną, tak miłą atmosferą międzyludzką, nieodzowną dla osiągnięcia wielkich wyników również i w dziedzinie działalności zawodowej, a więc kształcąco-wychowawczej i naukowej. Pozwólcie też przy tej okazji dołożyć wam jeszcze jedno życzenie, abyście wykazali dość hartu i mocno stali wtedy, kiedy trzeba będzie nas bronić przed zalewem utęchnienia. Wprawdzie nikt z nas nie zaprzeczy, że żyjemy w okresie rewolucji techniczno-naukowej i bez niej absolutnie jest niemożliwy postęp naszego społeczeństwa, naszego kraju w ramach postępu ogólnoludzkiego. Myślę jednak, że aby technika mogła służyć dobru ludzkości, musi ona być używana przez jak najbardziej humanistycznych ludzi, a więc dla ludzi i dla ich dobra, a nie dla samego tylko rozwoju techniki. Wydaje mi się, że historia w tym zakresie, aczkolwiek mówię jako laik, ma ogromną rolę do odegrania, bo historia to nie tylko naświetlanie przeszłości, to nie tylko ocena czynów małych i wielkich ludzi w przeszłości, ale to także nauka, która na błędach przeszłości ma wskazywać drogę do właściwego postępowania i w teraźniejszości, i w przyszłości. Konkludując życzę wam jeszcze raz, abyście nie tylko u siebie zachowali tę naprawdę piękną i godną pochwały atmosferę, ale też zarazili takim stylem bycia wszystkich ludzi na Uniwersytecie, i równocześnie abyście jako podstawowy, bo na żadnej innej uczelni nie reprezentowany, kierunek na naszym Uniwersytecie byli nadal nie tylko przyczyną własnego zadowolenia, ale chwały i dumy naszej uczelni”.

W związku z przejściem prof. E. Maleczyńskiej na emeryturę Dyrektor Instytutu prof. A. Galos wyraził serdeczne podziękowanie za Jej wielki

wkład w rozwój Instytutu Historii, w rozwój nauki historycznej w minionym 25-leciu. Pani Profesor była m. in. inicjatorką, redaktorem i współautorką *Historii Śląska, Szkiców śląskich*. Od wielu lat też redaguje „Śląski Kwartalnik Historyczny Sobótkę”. Z Jej też inicjatywy podjęto w ramach Instytutu Historii opracowanie serii monografii rejonów i miast Dolnego Śląska. Pierwszy tom tej serii ukaże się pod Jej redakcją. Prof. Galos wyraził nadzieję, że ta wszechstronna współpraca Pani Profesor z Instytutem Historii i w przyszłości rozwijać się będzie równie pomyślnie i owocnie. Dziekan R. Heck odczytał tekst podziękowania Wydziału: „Prof. E. Maleczyńskiej wyraził głębokiej wdzięczności za wieloletnią pracę, twórczość naukową, za organizowanie zespołowych przedsięwzięć badawczych i wydawniczych, działalność nauczycielską i wychowawczą, za stworzenie studium zaocznego Wydziału, za pełną hartu aktywność społeczną i za serdeczne, ludzkie zaangażowanie we wszystkie nasze sprawy wraz z życzeniami długich lat zdrowia i sukcesów w dalszej pracy naukowej przekazuje ją uchwałą podjętą w dn. 16 X 1970 r. Kolegium Dziekańskie i Rada Wydziału Filozoficzno-Historycznego Uniwersytetu Wrocławskiego”. Prof. E. Maleczyńska wyraziła podziękowanie za okazaną Jej pamięć i apelowała do zebranych, by w swoich poczynaniach kierowali się przede wszystkim dobrem wspólnej sprawy, czerpiąc wzór z tych, którzy przed 25 laty tworzyli zręby Instytutu Historii w piastowskim Wrocławiu.